

tienduizend personen) naar het aangrenzende deel van België geëvacueerd. Op Walcheren bleek het al in november noodzakelijk, de evacuatie ter hand te nemen van diegenen die in eerste instantie hadden geweigerd, hun onder water staande dorpen te verlaten. Het betrof hier ca. zeven-duizend Zeeuwen. Een *Civil Affairs-Detachment* zorgde met *dukws* voor het vervoer te water, de Irene-brigade belastte zich met het verdere vervoer. De evacués werden in Middelburg geconcentreerd waarheen men van Domburg uit gemiddeld zes uur onderweg was maar soms, als gevolg van de slechte weersomstandigheden, twee dagen. In Middelburg verrichtte een groep van het Vrouwen Hulp Korps belangrijke diensten bij het opvangen van de evacués¹ – ontredderde mensen waren het die zich afvroegen wanneer zij weer naar hun woonplaats zouden kunnen terugkeren. Uit die woonplaatsen werd nog veel bagage opgehaald door vrachtschepen waarvan de eigenaren bereid waren het risico te lopen dat hun schip op een mijn zou lopen. Ook vee en paarden werden in veiligheid gebracht. De meeste evacués vonden een tijdelijke woonplaats op Zuid-Beveland waar er in totaal (eerder geëvacueerden meegeteld) zeventienduizend werden opgenomen.

Geëvacueerd werd in Noord-Brabant de bevolking van Willemstad en omgeving en van Moerdijk en omgeving en geëvacueerd werden voorts grote aantallen vluchtelingen uit de streek van de Maas en de Bergse Maas alsmede uit het gebied van de Peel en de streek ten oosten daarvan; uit Gelderland vonden grote evacuatieplaatsen die wij al vermelden: uit Groesbeek en omgeving en uit de Betuwe.

In Noord-Brabant werden de meeste evacués ondergebracht in de streek van Oss (ca. dertienduizend) en in Tilburg (ca. negenduizend), elders op zijn minst ca. vijfduizend.² De gemeentelijke diensten konden er het werk niet aan, er werden derhalve door de katholieke kerk parochiale comités gevormd die zich met de zorg voor de evacués belastten. 'De bevolking', aldus het Tilburgse Bureau voor de Statistiek,

'bleek in het algemeen gaarne bereid te zijn, de zwaarbeproefde landgenoten gastvrij te ontvangen. Speciaal onder de arbeidersklasse was dit het geval. Het was

¹ Het Vrouwen Hulp Korps werd in het bevrijde Zuiden hoofdzakelijk ingeschakeld bij de sociale en medische hulpverlening aan evacués; twee van de acht groepen waaruit het korps bestond, verleenden die hulp in België. ² Het eindverslag van het Militair Gezag vermeldt cijfers voor Helmond, Valkenswaard en Heeze maar wij zijn er niet van overtuigd dat er niet nog meer gemeenten waren waarin evacués werden ondergebracht.